

која је некада сматрана основаном. У извесним случајевима, питања права из области социјалне заштите постала су предмет различитог третмана у уставном праву и праву Европске уније.

Треба обратити пажњу на пресуду Уставног суда Републике Летоније, од 21. децембра 2009. године, у којој се испитивала усклађеност неких одредаба Закона о државним пензијама и исплати државне помоћи у периоду од 2009. до 2012. године. У овој пресуди донета је другачија одлука о питањима смањења права из области социјалне заштите – пензија – за време глобалне економске кризе, у односу на Уставни суд Литваније. На основу датих околности, Уставни суд Летоније је без устезања утврдио да је смањење пензија уређено законом противуставно, да су оспорене одредбе погрешне од тренутка њиховог усвајања, одређујући и начин извршења пресуде.

Уставни суд Летоније је сматрао да се смањење пензија може спровести једино ако се истовремено усвоји и правна одредба о каснијој надокнади новца. Другим речима, планирајући такво привремено смањење, законодавац је дужан да обезбеди каснију поштenu надокнаду. Штавише, у складу са општим друштвеним интересима, држава мора дефинисати групе пензионера које ће бити изузете из овог смањења, или на које ће се приликом смањења применити другачији критеријум (став III, 32). Главни аргумент на основу кога је Уставни суд оценио те одредбе закона као противуставне било је изостајање различитог приступа приликом смањења пензија, као и неуспостављање компензације за смањење пензија и одговарајућег прелазног периода, због чега оспорене норме нису биле у сагласности са чланом 1. Устава.

Уставни суд Летоније је, поред осталог, запазио да висина суме за обезбеђивање права из области социјалне заштите која јемчи држава може бити подложна промени у зависности од фондова у државној својини; ипак, без обзира на економску ситуацију у држави, законодавац мора водити рачуна о фундаменталним правима лица утврђеним Уставом (став III. У извесним случајевима се економска криза може развити до тачке када се законодавцу мора дати слобода деловања да примени правни лек – чак и ако би то угрозило основне слободе утврђене Уставом. У околностима изузетно ограничених државних финансијских ресурса, држава има слободу да промени услове пензијске исплате – с циљем да се одржи праведан систем социјалног осигурања (став III, 29.2).

Одлука Уставног суда Украјине²³ од 26. децембра 2011. може се оценити као случај у коме је уставни суд приморан да за време економске кризе преради извесне доктринарне одредбе које су раније биле сматране основаним. Уставни суд је морао да тумачи одредбе у члану 22. у украјинском Уставу из 1996. године: да људска и грађанска права и слободе потврђене Уставом нису исцрпљена; да су уставна права и слободе зајамчена и неће бити укинута; да садржај и обим постојећих